

Oduzimanje nezakonito stečene imovine pribavljene krivičnim djelom u Bosni i Hercegovini, sa posebnim osvrtom na Brčko distrikt BiH

Miodrag N. Simović

Akademik prof. dr, sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i redovni profesor Pravnog fakulteta u Banjoj Luci, dopisni član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, inostrani član Ruske akademije prirodnih nauka i redovni član Evropske akademije nauka i umjetnosti, Banjaluka, Bosna i Hercegovina, vlado_s@blic.net

Vladimir M. Simović

Prof. dr, tužilac Tužilaštva BiH i vanredni profesor Fakulteta za bezbjednost i zaštitu Nezavisnog univerziteta u Banjoj Luci, vlado_s@blic.net

Sažetak: Pod pojmom imovine, odnosno imovinske koristi stečene krivičnim djelom podrazumijeva se svako uvećanje imovine ili sprečavanje smanjenja imovine, do kojeg je došlo učinjenjem krivičnog djela. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom je stoga sva imovina koja je stečena učinjenjem krivičnog djela ili je proistekla iz učinjenja krivičnog djela. Imovinskom korišću pribavljenom krivičnim djelom može se, dakle, smatrati uvećanje imovine ili sprečavanje inače, po redovnom toku stvari, nužnog smanjenja imovine, koje je u direktnoj ili indirektnoj uzročnoj vezi sa učinjenim krivičnim djelom.

Institut oduzimanja imovinske koristi može imati različitu pravnu prirodu, pa shodno tome u nekim državama oduzimanje imovinske koristi predstavlja krivičnu sankciju, u drugim savremenim zakonodavstvima ovaj institut predstavlja posebnu posledicu presude ili je uređen kao posebna mjera. Temeljno načelo da niko ne može zadržati imovinsku korist koja je pribavljena učinjenjem krivičnog djela, poznaju mnoga savremena zakonodavstva, pa tako i krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: imovinska korist, krivično djelo, distrikt Brčko, sud, tužilac.

Primljen / Received: 22. avgust 2017. / August 22, 2017.

Prihvaćen / Accepted: 04. septembar 2017. / September 04, 2017

UVODNE NAPOMENE

Svjedoci smo kako se savremeni pravni sistemi suočavaju sa rastom imovinskog kriminala, odnosno kriminala koji se odnosi na sticanje nelegalne imovinske koristi. Pravni poredak teži da uspostavi stanje kakvo je bilo prije izvršenja krivičnog djela, te se u svakodnevnoj borbi sa učiniocima krivičnih djela koristi raznim pravnim sredstvima, a jedno od njih je upravo i oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim djelom. Na ovaj način se potencijalnim učiniocima poručuje da neće moći zadržati imovinsku korist od krivičnog djela, odnosno da im se izvršenje krivičnog djela „neće isplatiti“ (Ivičević, 2004: 217). Imovinska korist će biti u uzročnoj vezi sa učinjenim krivičnim djelom ukoliko ona ne bi bila postignuta da nije bilo tog djela (Babić, M. et al., 2005: 424).

Oduzimanje imovine koja je proistekla iz izvršenja krivičnih djela ima svoje uporište u osnovnom pravnom načelu prema kojem niko ne može zadržati protivpravno stečenu imovinsku korist. Dakle, oduzimanje nezakonito stečene imovine i prava stečenih ovom vrstom protivpravnih ponašanja je samo jedan oblik sveukupnih nastojanja nadležnih državnih organa da se efikasno suprotstavljaju korupciji.

Oduzimanje nezakonito stečene imovine krivičnim djelom je od posebne važnosti u borbi protiv korupcije, organizovanog kriminaliteta, pranja novca i drugih oblika privrednog kriminaliteta. Naime, materijalna korist iz ovih oblika kriminalnih aktivnosti, s obzirom na svoju izrazitu koruptivnu snagu, omogućava organizovanim kriminalnim grupama politički i ekonomski uticaj. Ovo pitanje je

od posebnog značaja, jer korupcija zajedno sa drugim oblicima privrednog i organizovanog kriminaliteta, posebno pogađa države u razvoju, kakva je i Bosna i Hercegovina, i time nanosi nesagledive posljedice za vladavinu prava, demokratiju, privredni razvoj i sl.

Globalizacija organizovanog kriminaliteta predstavlja prijatnu društvima širom svijeta. Iz ovog razloga međunarodna zajednica je svoju pažnju usmjerila na pitanje oduzimanja imovine proistekle iz krivičnog djela i uvela, kroz različite zakonske instrumente, minimalne standarde za efikasan rad i saradnju u ovoj oblasti.

Uprkos određenim nedostacima, kao što je nepostojanje zakona o porijeklu imovine na državnom nivou, Bosna i Hercegovina ima pravni osnov za oduzimanje nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, ali najveći izazov ostaje njegovo provođenje u praksi.

ISTORIJSKI PREGLED

Institut oduzimanja nezakonito stečene imovine krivičnim djelom ne predstavlja novinu u krivičnopravnim institutima u suštinskom smislu, jer se on kroz različite oblike koristio u istoriji. Oduzimanje imovinske koristi je prvi put propisano Opštim kaznenim zakonikom Kraljevine Norveške 1902. godine, dok je u zakonodavstvo bivše zajedničke države SFRJ uvedeno još 1959. godine. Ova mjera je tada imala karakter krivične sankcije i bila je svrstana u mjere bezbjednosti. Krivični zakon SFRJ iz 1976. godine je oduzimanje imovinske koristi zadržao kao mjeru, ali ne više i kao krivičnu sankciju, već kao posebnu krivičnopravnu mjeru jer ima poseban krivičnopravni status.

Institut oduzimanja imovinske koristi može imati različitu pravnu prirodu, pa shodno tome u nekim državama oduzimanje imovinske koristi predstavlja krivičnu sankciju, u drugim savremenim zakonodavstvima ovaj institut predstavlja posebnu posljedicu presude ili je uređen kao posebna mjera. Temeljno načelo da niko ne može zadržati imovinsku korist koja je pribavljena učinjenjem krivičnog djela, poznaju mnoga savremena zakonodavstva, pa tako i krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

MEĐUNARODNI PRAVNI STANDARDI

Savremeni oblici kriminala i njegove osobenosti ne poznaju državne granice i njegova internacionalizacija je sve češća pojava. Zato su unutrašnje mjere država usmjerene na njegovo sprečavanje u mnogim slučajevima nedovoljne, tako međunarodna saradnja u krivičnim stvarima postaje neophodan uslov u globalnoj zaštiti od najtežih oblika kriminala. Pri tome, treba imati u vidu društvene posebnosti različitih država i regiona i njima prilagoditi rješenja koja se preuzimaju iz inostrane prakse (Grubač, 2008: 32).

Jedan od prvih dokumenata koji uređuje osnov za kriminalizaciju i standarde za trajno oduzimanje imovine stečene krivičnim djelom je Konvencija Vijeća Evrope iz 1990. godine o traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju

prihoda stečenog krivičnim djelom¹, kojoj je Bosna i Hercegovina pristupila 2006. godine². Konvencija određuje pojam nezakonitog prihoda kao imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, a koja se može sastojati od bilo koje vrste imovine. Sam pojam imovina može se sastojati bilo u stvarima (pokretna i nepokretna imovina) ili u pravima (može se raditi bilo o pravnim aktima ili o dokumentima kojima se dokazuje naslov ili pravo na takvu imovinu). Preciziran je i pojam oduzimanja kao „kazna ili mjera određena od strane suda nakon sprovođenja sudskog postupka za jedno ili više krivičnih postupaka“, što u svakom slučaju mora imati za posledicu lišavanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, kao i da takvo oduzimanje može biti izrečeno samo vezano uz utvrđivanje da je krivično djelo stvarno i učinjeno. Pristupanjem Konvenciji Bosna i Hercegovina se je obavezala da će „usvojiti potrebne zakonske i druge mjere na osnovu kojih će moći izvršiti oduzimanje sredstava i nezakonitog prihoda ili imovinske vrijednosti koja odgovara takvom nezakonitom prihodu“.

Nakon ovog prvog pravnog dokumenta iz ove oblasti, uslijedili su i mnogi drugi koji su uvodili neke dodatne elemente i novine u ovaj institut, npr. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala³ i Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog krivičnim djelom i finansiranju terorizma⁴. Ove konvencije daju definicije i tumačenja određenih termina, definišu pojam imovine, dobiti od kriminala, zamrzavanja ili oduzimanja, konfiskacije itd. Prema ovim konvencijama, pod pojmom imovine podrazumijeva se imovina koja je proistekla ili je ostvarena direktno ili indirektno izvršenjem krivičnog djela. Imovinom se, pored ostalog, smatraju i sve nepokretne stvari, pravni dokumenti kojima se dokazuje pravo ili interes. Konfiskacija predstavlja trajno oduzimanje, odnosno lišavanje prava svojine na imovini po nalogu suda ili nadležnog organa. Zamrzavanje ili oduzimanje označava privremenu zabranu raspolaganja, čuvanja ili kontrolu imovine na osnovu naloga suda ili drugog nadležnog organa.

Konvencijom o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog krivičnim djelom i finansiranju terorizma uvedena je obaveza da države usvoje zakonodavne i druge potrebne mjere da se u slučaju teških krivičnih djela ili krivičnih djela propisanih domaćim zakonom zahtijeva da počilac krivičnog djela dokaže porijeklo imovine za koji se tvrdi da je stečen krivičnim djelom ili druge imovine koja može biti predmet oduzimanja, ukoliko je takav zahtjev u skladu sa principima domaćeg prava. Bosna i Hercegovina je potpisnica ove konvencije, te je u svoje zakonodavstvo inkorporirala odredbu da učinilac krivičnog djela treba da pruži dovoljno dokaza koji će

¹ Strasbur, ETS 141.

² „Službeni glasnik BiH - Međunarodi ugovori“ broj 4/06.

³ 2000, Palermo.

⁴ 2005, ETS 198.

potkrijepiti njegove navode da je imovina pribavljena na zakonit način.

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije⁵ definiše zamrzavanje ili zaplijenu kao "privremenu mjeru zabrane transfera, konverzije, raspolaganja ili kretanja imovine ili privremeno preuzimanje čuvanja ili kontrole imovine na osnovu naloga koji izda sud ili drugi nadležni organ" (član 2 stav (1) tačka (f)), dok se pojam konfiskacija definiše kao „trajno lišavanje imovine na osnovu naloga suda ili drugog državnog organa, a što uključuje plaćanje kazne, gdje to odgovara“ (član 2. stav (1) tačka (g)). U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ovi pojmovi su obuhvaćeni principom da „niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom“ te pravnim instrumentima privremenog i trajnog oduzimanja imovinske koristi pribavljenje krivičnim djelom⁶.

Krivičnopravna konvencija Vijeća Evrope protiv korupcije iz 1999. godine, kojoj je Bosna i Hercegovina pristupila 2006. godine⁷, ima za cilj suzbijanje i zaštitu društva od korupcije, uključujući usvajanje zakonodavnih i preventiv-

nih mjera. Pored niza obaveza koje ova konvencija nameće državama članicama, članom 19 predviđeno je donošenje zakonodavnih i drugih mjera koje će omogućiti izvršavanje konfiskacije ili na drugi način oduzimanja sredstava i koristi stečene činjenjem krivičnih djela ili imovine u vrijednosti koja odgovara toj stečenoj koristi. Pored toga, propisana je obaveza usvajanja zakonskih i drugih potrebnih mjera kako bi se ovlastili sudovi ili drugi nadležni organi za izdavanje naredbe o ustupanju bankarske, finansijske i trgovinske dokumentacije ili za njeno oduzimanje u cilju prikupljanje dokaza i konfiskacije stečene koristi.

Evropski parlament i Vijeće Evropske unije su tokom razvoja komunitarnog prava u pogledu oduzimanja nelegalno stečene imovine donijeli i niz značajnih drugih dokumenata. Tu se ubrajaju dokumenti kao što je Zajednička akcija 98/699/PUP od 3. decembra 1998. godine o pranju novca, utvrđivanju, praćenju, zamrzavanju, pljenidbi i oduzimanju imovine ili imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom, Okvirna odluka Vijeća 2001/500/PUP od 26. juna 2001. godine o pranju novca, identifikaciji, praćenju, zamrzavanju, pljenidbi i oduzimanju imovine i imovinske koristi ostvarene krivičnim djelima⁸, Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP od 22. jula 2003. godine o izvršenju naloga za zamrzavanje imovine ili dokaza u Evropskoj uniji⁹, Okvirna odluka Vijeća 2005/212/PUP od 24. februara 2005. godine o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene krivičnim djelima¹⁰, Okvirna odluka Vijeća 2006/783/PUP od 6. oktobra 2006. godine o primjeni načela međusobnog priznavanja naloga za oduzimanje¹¹ i druge.

Ipak tek usvajanjem Direktive o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene krivičnim djelima u Evropskoj uniji¹² iz aprila 2014. godine kreirane su pravne pretpostavke za harmoniziranje pravnih režima u zemljama članicama u pogledu oduzimanja nezakonito stečene imovine. Imovinska korist, prema ovoj direktivi, odnosi se na direktnu imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, ali uključuje i sve druge koristi, uključujući i naknadno reinvestirane ili transformaciju direktne imovinske koristi. Postupak za oduzimanje koristi može uključivati i bilo kakvu imovinu, uključujući onu koja je preoblikovana i pretvorena, u cijelosti ili djelimično, u drugu imovinu i onu koja je pomiješana s imovinom stečenom iz zakonitih izvora, do procijenjene vrijednosti pomiješane imovinske koristi, te takođe može uključivati prihod ili druge koristi proizašle iz imovinske koristi ostvarene krivičnim djelima ili iz imovine u koju ili pomoću koje su te imovinske koristi transformisane, pretvorene ili s kojom su pomiješane.

Nesporno je, uz to, da je primjenom Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, sa meha-

⁵ Usvojena je 31. oktobra 2003. godine u Generalnoj skupštini UN-a, Rezolucija broj 58/4. Odluka o davanju saglasnosti za ratifikovanje Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije ("Službeni glasnik BiH" broj 3/06).

⁶ Pravni i institucionalni okvir u Bosni i Hercegovini za oduzimanje protivpravne imovinske koristi u odnosu na obaveze iz Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije podrazumijeva oduzimanje imovine stečene krivičnim djelima korupcije i imovine, opreme ili drugih sredstava koja se koriste ili su namijenjena za korištenje u krivičnim djelima (član 31 stav 1 tač. a) i b). Osim toga, (1) svaka država ugovornica će preduzeti mjere koje mogu biti potrebne kako bi se omogućila identifikacija, traganje, zamrzavanje ili zapljena bilo čega što je pomenuto u stavu 1 ovog člana u cilju konačne konfiskacije; (2) svaka strana će, u skladu sa svojim unutrašnjim zakonodavstvom, usvojiti zakonske i druge mjere koje mogu biti potrebne kako bi regulisala upravljanje nadležnih organa zamrznutom, zaplijenjenom ili konfiskovanim imovinom; (3) ukoliko su sredstva stečena od kriminala transformisana ili konvertovana u drugu imovinu, dijelom ili u cijelosti, ta imovina podliježe mjerama pomenutim u ovom članu umjesto tih sredstava; (4) ukoliko su sredstva stečena od kriminala izmiješana sa imovinom stečenom iz zakonitih izvora, ta imovina, bez štete po bilo koje ovlaštenje koje se odnosi na zamrzavanje ili zaplijenu, podliježe konfiskaciji do procijenjene vrijednosti izmiješanih sredstava stečenih od kriminala; (5) prihod ili neke druge koristi koje proisteknu iz sredstava stečenih od kriminala, od imovine u koju su sredstva stečena od kriminala transformisana ili konvertovana ili od imovine s kojom su sredstva stečena od kriminala izmiješana takođe podliježu mjerama spomenutim u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i sredstva stečena od kriminala; (6) za svrhe ovog člana i člana 55 ove konvencije, svaka država ugovornica će ovlastiti svoje sudove ili druge nadležne organe da nalože da se bankarski, finansijski i komercijalni podaci stave na raspolaganje ili zaplijene. Država ugovornica neće odbiti da postupi tim prema odredbama pozivajući se na bankarsku tajnu; (7) države ugovornice mogu razmotriti mogućnost da zahtijevaju da počinitelj krivičnog dela pokaže zakonito porijeklo navodnih sredstava stečenih od kriminala ili druge imovine koja podliježe konfiskaciji u mjeri u kojoj je takav zahtjev u skladu sa osnovnim načelima njihovog unutrašnjeg zakonodavstva i s prirodom sudskih i drugih postupaka; (9) odredbe ovog člana se ne mogu tumačiti tako da budu na štetu prava *bona fide* trećih strana.

⁷ „Službeni glasnik BiH - Međunarodi ugovori“ broj 02/01.

⁸ „Službeni list Evropske unije“, L 182, od 5. jula 2001. godine.

⁹ „Službeni list Evropske unije“, L 196, od 2. avgusta 2003. godine, str. 45.

¹⁰ „Službeni list Evropske unije“, L 68, od 15. marta 2005. godine, str. 49.

¹¹ „Službeni list Evropske unije“, L 328, od 24. novembra 2006. godine, str. 59.

¹² „Službeni list Evropske unije“, L 127/39, od 29. aprila 2014. godine, str. 39.

nizmom zaštite proklamovanih prava koji čini Evropski sud za ljudska prava, otvorena jedna potpuno nova dimenzija krivičnog prava i uopšte zaštite osnovnih prava čovjeka. Postojanje i djelovanje Evropskog suda za ljudska prava važan je podsjetnik da borba koja se vodi sa ciljem suzbijanja organizovanog kriminala mora biti vođena na način kojim se u najmanjoj mogućoj mjeri povređuju osnovna prava čovjeka, pa čak i onda kada je čovjek o čijim pravima govorimo okrivljen za najteže zločine. Posljednjih nekoliko decenija čovječanstvo se suočilo sa problemom pojave organizovanog kriminala i nekih drugih teških oblika kriminala, zbog čega je izvršen veliki pritisak na zakonodavstva, naročito evropska, da usvoje nove metode borbe. Upravo normativa vezana za oduzimanje imovine koja je proistekla iz kriminalnih aktivnosti, nosila je sa sobom specifičnosti čija je opravdanost morala biti ispitana od strane međunarodne zajednice, a kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava.

ZAKONSKA REGULATIVA U BIH

Nakon ratifikacije Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, Bosna i Hercegovina je preduzela dodatne korake kako bi se unaprijedio pravni okvir u skladu sa standardima ove konvencije u pogledu zamrzavanja, zapljene i konfiskacije nezakonito stečene imovine.

U Bosni i Hercegovini postoje četiri krivična zakona: Krivični zakon Bosne i Hercegovine¹³, Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine¹⁴, Krivični zakonik Republike Srpske¹⁵ i Krivični zakon Brčko distrikta¹⁶. Svi ovi zakoni sadrže odredbe o oduzimanju imovinske koristi nezakonito stečene krivičnim djelom. Pored ovih zakona, na teritoriji Bosne i Hercegovine postoje još nekoliko zakona koja regulišu ovaj institut, a to su, između ostalih, Zakon o krivičnom postupku BiH¹⁷, Zakon BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera¹⁸, Zakon o izvršnom postupku BiH pred Sudom BiH¹⁹, Zakon o oduzimanju imovine stečene

izvršenjem krivičnog djela u Republici Srpskoj²⁰, Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom Federacije BiH²¹ i Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine Brčko distrikta²².

Ovi zakoni predstavljaju dodatne napore da se pitanja koja su vezana za zamrzavanje, zapljenu i konfiskaciju imovine stečene krivičnim djelom uredi. Oni su u usaglašenosti sa odredbama krivičnog zakonodavstva, odnosno u određenim oblastima uređuju praktično postupanje tokom postupka oduzimanja i postupanje sa oduzetom imovinom. Ovdje treba imati u vidu obim primjene novih zakona o oduzimanju imovinske koristi nezakonito stečene krivičnim djelom, jer se se oni primjenjuju u postupcima za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima propisanim krivičnim zakonima za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna u Federaciji BiH, odnosno gdje imovinska korist prelazi 50.000 KM u Republici Srpskoj, tako da se za sva ostala krivična djela primjenjuju odredbe krivičnog zakonodavstva. Sličan zakon još nije donesen na nivou BiH, što predstavlja dodatni izazov koji će Bosna i Hercegovina morati prevazići u cilju usklađivanja svog pravnog sistema sa obavezama iz Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije.

Krivični zakoni koji se primjenjuju u BiH propisuju da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom. To predstavlja imperativ koji vrijedi u svim savremenim pravnim zakonodavstvima, kao posljedica koja pogađa onoga ko na nezakonit način nastoji pribaviti sebi ili drugome imovinsku korist. Cilj ove mjere je uspostava stanja kakvo je bilo prije počinjenja krivičnog djela. Smisao propisivanja i izricanja mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom negativno utiče i na samu motivaciju eventualnog učinioca krivičnog djela (Hasan-spahić, Halilagić, 2011: 310).

Osnov oduzimanja imovinske koristi pribavljene određenim krivičnim djelom je sudska odluka kojom je utvrđeno da je to krivično djelo učinjeno. Imovinska korist oduzima se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno. Osnovni uslov je da je imovinska korist postignuta baš počinjenjem konkretnog krivičnog djela, dakle da je u kauzalnom odnosu s počinjenjem upravo toga krivičnog djela, a taj odnos može biti direktan ili indirektan. Imovinska korist može se pojaviti kao posljedica koja ulazi u samo biće krivičnog djela ili kao posljedica krivičnog djela koja je izvan njegovog bića, te kao nagrada za počinjeno djelo, ali ona može nastati i posredno, nakon učinjenog djela.

ZAKON O ODUZIMANJU NEZAKONITO STEČENE IMOVINE BRČKO DISTRIKTA

Skupština Brčko distrikta je 27. jula 2016. godine donijela Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine

¹³ „Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15.

¹⁴ „Službene novine Federacije BiH“ br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14 i 46/16.

¹⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 64/17.

¹⁶ „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“ br. 10/03, 6/05, 21/10, 47/11 i 52/11. Na osnovu člana 11 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 9/13), Zakonodavna komisija Skupštine Brčko distrikta BiH, na 20. sjednici održanoj 9. oktobra 2013. godine, utvrdila je Prečišćeni tekst Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 10/03) sa izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ br. 6/05, 21/10 i 9/13).

¹⁷ „Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13.

¹⁸ Službena prečišćena verzija Zakona BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 22/16.

¹⁹ „Službeni glasnik BiH“ broj 18/03.

²⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 12/10

²¹ „Službene novine Federacije BiH“ broj 71/14

²² „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 29/16

Brčko distrikta kojim se propisuju uslovi i postupak utvrđivanja i oduzimanja imovine pribavljene krivičnim djelom ili protivpravnim djelom koje ima objektivna obilježja krivičnog djela (nezakonito stečena imovina), osiguranje nezakonito stečene imovine, izvršenje odluka o oduzimanju nezakonito stečene imovine i upravljanje nezakonito stečenom imovinom i imovinom za koju je u toku postupak utvrđivanja zakonitosti.

Odredbе ovog zakona primjenjuju se u postupcima za oduzimanje nezakonito stečene imovine pribavljene krivičnim djelima propisanim Krivičnim zakonom Brčko distrikta za koja je kao poseban minimum propisana kazna zatvora od tri godine. Odredbe drugih zakona kojima se propisuje utvrđivanje, osiguranje, oduzimanje, izvršenje odluka o oduzimanju i upravljanje nezakonito stečenom imovinom - primjenjuju se samo ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Imovina predstavlja stvari i prava koja je stekao učinilac krivičnog djela ili povezana osoba, a obuhvata sve stvari i prava koja mogu biti predmet izvršenja, te posebno nekretnine i pokretnine, tražbine, poslovne udjele, vrijednosne papire, novac, umjetnine, plemenite metale i drago kamenje u vlasništvu, posjedu ili pod kontrolom učinioaca krivičnog djela ili povezane osobe. Nezakonito stečena imovina, saglasno ovom zakonu, jeste svako povećanje ili sprečavanje smanjenja imovine koja potiče od krivičnog djela. Vlasnikom se smatra učinilac protivpravnog djela ili s njim povezana osoba. Povezanom osobom se smatra: podstrekač ili pomagač u krivičnom djelu; pravni sljednik učinioaca i saučesnika u krivičnom djelu ili druge fizičke ili pravne osobe za koje Osnovni sud Brčko distrikta²³ utvrdi da su na njih prenesene stvari ili prava koja predstavljaju nezakonito stečenu imovinu, a da to prenošenje nije bilo u dobroj vjeri;

Ured za upravljanje javnom imovinom Distrikta²⁴ je tijelo nadležno za čuvanje i upravljanje trajno oduzetom imovinom.

1. Pokretanje posebnog postupka za oduzimanje nezakonito stečene imovine

Posebni postupak za oduzimanje nezakonito stečene imovine (prema odredbama ovog zakona) vodi se kada postoji osnovana sumnja da je počinjenjem krivičnog djela pribavljena nezakonito stečena imovina, a nisu ispunjeni uslovi za vođenje krivičnog postupka zbog:

- a) smrti osumnjičenog ili optuženog,
- b) bijega osumnjičenog ili optuženog, a prijete opasnost od nastupanja zastare krivičnog gonjenja ili
- c) drugih okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

U ovim slučajevima tužilac će podnijeti zahtjev kod nadležnog suda za pokretanje posebnog postupka za oduzimanje nezakonito stečene imovine. O zahtjevu tužioca rješenjem odlučuje Sud koji bi bio nadležan za suđenje u

krivičnom postupku za krivično djelo iz kojeg je pribavljena nezakonito stečena imovina. Stranke imaju pravo na žalbu protiv ovog rješenja o kojoj odlučuje vijeće istog suda sastavljeno od trojice sudija.

Nakon pravnosnažnosti rješenja kojim je pokrenut posebni postupak za oduzimanje nezakonito stečene imovine tužilac će Sudu podnijeti prijedlog za oduzimanje nezakonito stečene imovine. Ukoliko drugačije nije propisano ovim zakonom, Sud tokom posebnog postupka shodno primjenjuje odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Nakon pravnosnažnosti rješenja, kojim je odlučeno da će se provesti posebni postupak za oduzimanje nezakonito stečene imovine, Sud može nakon podnošenja prijedloga održati pretpretresno ročište radi razmatranja pitanja bitnih za glavno ročište za oduzimanje nezakonito stečene imovine po odredbama ovog zakona. Na glavnom ročištu posebnog postupka Sud će izvoditi dokaze, i po potrebi ispitati povezanu osobu kako bi utvrdio radi li se o nezakonito stečenoj imovini i što čini tu imovinu.

Nakon što okonča dokazni postupak, Sud će:

a) donijeti presudu kojom utvrđuje da se radi o nezakonito stečenoj imovini pribavljenoj protivpravnim djelom koje sadrži zakonske elemente krivičnog djela;

b) utvrditi sastav, odnosno vrijednost nezakonito stečene imovine, tačnije koje stvari i prava predstavljaju nezakonito stečenu imovinu pribavljenu protivpravnim djelom i njihovu novčanu protivvrijednost;

c) utvrditi da te stvari ili prava postaju vlasništvo, odnosno imovina distrikta;

d) naložiti povezanoj osobi da distriktu odmah preda određene stvari, odnosno na distrikt prenese određena prava, ukoliko ona već nisu prešla na distrikt ili da isplati njihov novčani iznos koji je srazmjernan pribavljenoj nezakonito stečenoj imovini u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti presude;

e) odrediti da se u javnim knjigama ili registru koji se vode kod nadležnih tijela izvrši upis prava vlasništva u korist distrikta.

Zastara podnošenja zahtjeva i vođenja postupka po ovom zakonu ne može nastupiti prije isteka roka od pet godina, računajući od dana počinjenja djela. Ukoliko prije potvrđivanja optužnice ili tokom trajanja krivičnog postupka dođe do njegove obustave ili prekida zbog smrti ili bijega osumnjičenog ili optuženog, a postoji osnovana sumnja da je pribavljena nezakonito stečena imovina - posebni postupak za oduzimanje te imovine po ovom zakonu provešće se na zahtjev tužioca.

2. Finansijska istraga

Ukoliko je to potrebno za sveobuhvatno utvrđivanje stvarnog porijekla, vrijednosti i strukture nezakonito stečene imovine, nadležni tužilac može izdati naredbu za provođenje finansijske istrage. Ako drugačije nije propisano ovim zakonom, primjenjuju se odredbe Zakona o krivičnom postupku koje uređuju uslove i načine provedbe

²³ U daljem tekstu: Sud.

²⁴ U daljnem tekstu: Ured.

pojedinih radnji koje po svojoj svrsi i sadržaju čine radnje finansijske istrage. Sva tijela vlasti i institucije u distriktu će u okviru svojih nadležnosti postupati saglasno nalozi- ma tužioca koji je donio naredbu o provođenju finansijske istrage na temelju ovog zakona.

Cilj finansijske istrage je prikupljanje svih dokaza koji ukazuju na obim, iznos, vrstu, stvarnu vrijednost i druge okolnosti u vezi sa zakonitim prihodima osumnjičenog ili optuženog, odnosno povezane osobe, njihovim troškovi- ma života i stvarnim mogućnostima zakonitog sticanja imovine za koju postoje osnovne sumnje da je nezakonito stečena. Ukoliko je za realizaciju naredbe o provedbi finansijske istrage potrebno preduzimati radnje dokazivanja, primijenije se odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Sve dokaze do kojih se došlo provedbom finansijske istrage postupajući tužilac može koristiti u redovitom ili posebnom postupku za oduzimanje nezakonito stečene imovine. Tužilac će naredbom obustaviti finansijsku istragu ukoliko se ustanovi da nema dovoljno dokaza da su osumnjičeni ili optuženi, odnosno povezana osoba pribavili nezakonito stečenu imovinu. Protiv odluke tužioca moguće je uložiti pritužbu uredu glavnog tužioca.

Tužilac može ponovno otvoriti finansijsku istragu ako se dobiju nove činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoje osnovne sumnje da su osumnjičeni ili optuženi, odnosno povezana osoba pribavili nezakonito stečenu imovinu.

Tužilac okončava finansijsku istragu kada nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podnijeti prijedlog za oduzimanje nezakonito stečene imovine po odredbama ovog zakona.

3. Postupanje Suda u redovnom postupku za oduzimanje nezakonito stečene imovine

Nezakonito stečenu imovinu utvrđuje Sud svojom presudom kojom je optuženi oglašen krivim. Presuda se donosi na temelju prijedloga za oduzimanje nezakonito stečene imovine koji podnosi nadležni tužilac prilikom podizanja optužnice. Prijedlog protiv povezanu osobu sadrži dokaze da je naslijedila nezakonito stečenu imovinu, a prijedlog protiv treće osobe dokaze da je nezakonito stečena imovina prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, s ciljem onemogućavanja oduzimanja.

Sud će presudom oduzeti i nezakonito stečenu imovinu za koju tužilac pruži dovoljno dokaza da se opravdano vjeruje da je takva imovina pribavljena nezakonito, a učinilac nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito. Protiv ove presude stranke imaju pravo žalbe Apelacijskom sudu distrikta. Nakon pravnosnažnosti ove presude Sud će je dostaviti Uredu na nadležno postupanje.

Ukoliko Sud odbije prijedlog tužioca za oduzimanje nezakonito stečene imovine, podaci iz spisa će se dostaviti Direkciji za finansije - Poreskoj upravi distrikta. Ukoliko optuženi nije oslobođen optužbe, a dosuđen je imovinskopравни zahtjev, primijenije se odgovarajuće odredbe

Zakona o krivičnom postupku i Krivičnog zakona distrikta Brčko.

Ako su nastupile pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, to ne utiče na odredbe ovog zakona. U slučaju otvaranja stečajnog postupka distrikt je: a) razlučni povjerilac u pogledu ostvarivanja novčanih tražbina iz odluka donesenih prema odredbama ovog zakona koje su bile osigurane prema odredbama ovog zakona, ako je to osiguranje određeno na stvarima ili pravima upisanim u javnu knjigu ili registar, b) izlučni povjerilac u pogledu predmeta koji su njegova imovina na temelju odredbi ovog zakona.

Tokom trajanja postupka za oduzimanje nezakonito stečene imovine po ovom zakonu, Sud može narediti državnim tijelima, bankama, finansijskim institucijama i drugim pravnim i fizičkim osobama da dostave podatke i informacije nužne za donošenje odluka po ovom zakonu. U naredbi za dostavljanje podataka i informacija Sud određuje rok u kojem se ona mora izvršiti, a koji ne može biti duži od mjesec dana. Za neizvršavanje naredbe u postavljenom roku ili nepotpuno izvršavanje naredbe, Sud može svojim rješenjem kazniti pravnu osobu novčanom kaznom u iznosu do 200.000 KM, a fizičku osobu i odgovornu osobu u pravnoj osobi ili državnom tijelu novčanom kaznom u iznosu od 2.000 KM do 15.000 KM. Ukoliko fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi kojoj je izrečena ova kazna i nakon toga ne postupi po naredbi Suda, može se kazniti kaznom zatvora do izvršenja naredbe, a najduže tri mjeseca. Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Apelacijskom sudu, koja ne odgađa njegovo izvršenje.

Ukoliko Sud utvrdi tokom postupka koji se vodi prema odredbama ovog zakona da su nezakonito pribavljeni predmeti koji se po Krivičnom zakonu moraju oduzeti, donijeće rješenje o oduzimanju tih predmeta. Ukoliko zakonom nije drugačije propisano, ovo rješenje donosi Sud pred kojim se vodio postupak, nakon što je postupak završen ili obustavljen. Protiv rješenja je dopuštena žalba o kojoj odlučuje Apelacijski sud.

4. Osiguranje oduzimanja nezakonito stečene imovine

U postupku osiguranja privremenom mjerom prema ovom zakonu pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbine distrikta u pogledu oduzimanja nezakonito stečene imovine neće moći biti ostvarene ili da će njihovo ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena. Osiguranje se može odrediti i prije nego što je osumnjičenom, optuženom ili povezanoj osobi omogućeno da se izjasni o prijedlogu tužioca za određivanje mjera osiguranja.

S ciljem osiguranja nezakonito stečene imovine, tužilac može tokom ili nakon okončanja krivičnog postupka ili kada nisu ispunjeni uslovi za vođenje krivičnog postupka zbog okolnosti iz člana 5 stav 1 ovog zakona, predložiti osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se najefikasnije može postići svrha osiguranja. Osiguranje nezakonito stečene imovine može se odrediti:

a) zabranom otuđenja i opterećenjem nekretnine ili stvarnih prava upisanih na nekretnini, uz zabilježbu zabrane u zemljišnim knjigama,

b) zabranom osumnjičenom, optuženom ili povezanoj osobi da otuđi, sakrije, optereti ili raspolaže pokretnom imovinom, oduzimanjem pokretne imovine isključivo u slučajevima kada sprečavanje otuđenja iste nije moguće provesti ni na koji drugi način (zbog nepostojanja registra predmetne imovine i sl.),

c) oduzimanjem gotovog novca i vrijednosnih papira, te njihovom predajom u sudski depozit,

d) zabranom dužniku osumnjičenog, optuženog ili povezane osobe da im dobrovoljno ispuni svoju obavezu, te zabranom osumnjičenom, optuženom ili povezanoj osobi da primi ispunjenje te obaveze, odnosno da raspolažu svojim tražbinama,

e) nalogom banci ili drugoj pravnoj osobi da osumnjičenom, optuženom ili povezanoj osobi uskrati da na temelju njihovog naloga izvrši isplatu novčanih sredstava s njihovog računa, u vrijednosti za koju je određena privremena mjera,

f) zabranom otuđenja ili opterećenja dionica, vrijednosnih papira, udjela u fondovima, udjela ili poslovnog udjela uz zabilježbu zabrane kod Komisije za papire od vrijednosti distrikta, Registru privrednih društava, zabranom korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, vrijednosnih papira, udjela u fondovima, udjela ili poslovnih udjela, postavljanjem privremene uprave u društvu,

g) zabranom dužniku osumnjičenog, optuženog ili povezane osobe da im preda stvari, prenese pravo ili obavi drugu novčanu transakciju.

O prijedlogu tužioca za određivanje privremenih mjera rješenjem odlučuje Sud koji bi bio nadležan za suđenje u krivičnom postupku za krivično djelo iz kojeg je nezakonito stečena imovina koja je predmet osiguranja. Rješenje mora sadržavati i vrijeme na koje je privremena mjera određena, nakon čega Sud, u zavisnosti od ishoda krivičnog postupka za oduzimanje nezakonito stečene imovine, donosi rješenje o produženju privremene mjere ili rješenje o ukidanju privremene mjere.

Rješenje kojim se određuju mjere osiguranja do podizanja optužnice donosi sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice do njenog potvrđivanja sudija za prethodno saslušanje, a nakon potvrđivanja optužnice, sudija pojedinac ili vijeće krivičnog odjela Suda saglasno Zakonu o krivičnom postupku, najkasnije u roku od sedam radnih dana od dana podnošenja prijedloga tužioca. Ukoliko se radi o prijedlogu za osiguranje oduzimanja nezakonito stečene imovine koji se podnosi u okviru posebnog postupka iz člana 5 ovog zakona, o njemu odlučuje Sud Distrikta. Protiv navedenog rješenja može se izjaviti žalba Apelacijskom sudu u roku od tri dana od dana njegovog dostavljanja, s tim da žalba ne zadržava ovrhu rješenja.

Ako je privremenu mjeru potrebno upisati u javne knjige, javne registre ili registre, odluka Suda će sadržavati

i nalog za upis privremene mjere u javne knjige, javne registre ili registre. Ako je privremenu mjeru potrebno brisati iz javnih knjiga, javnih registara ili registara, odluka Suda će sadržavati i nalog za brisanje privremene mjere u javnim knjigama, javnim registrima ili registrima. Pravni posao kojim protivnik osiguranja nakon upisa privremene mjere u javnu knjigu ili registar raspolaže stvarima ili pravom koje je predmet osiguranja - nema pravnog učinka.

Privremena mjera se može ukinuti ili zamijeniti drugom prije isteka vremena na koje je ona određena ako Sud na prijedlog protivnika osiguranja utvrdi da ona nije potrebna ili da se osiguranje može postići drugom privremenom mjerom, te ako protivnik osiguranja ili treća osoba položi jemstvo. Jemstvo uvijek se daje u gotovom novcu, a izuzetno u stvarima ili pravima koja se, po ocjeni Suda, mogu unovčiti u kratkom roku.

Za nastalu štetu koja je posljedica privremene mjere radi osiguranja oduzimanja nezakonito stečene imovine odgovara distrikt. Protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak za naknadu štete pred nadležnim sudom u roku od godinu dana računajući od pravosnažnosti presude kojom je optuženi oslobođen ili je optužba odbijena ili kojom je odbijen prijedlog za donošenje presude iz člana 6 ovog zakona. U ovom slučaju protivnik osiguranja može pokrenuti parnični postupak u roku od 30 dana od dana kad je odbijen zahtjev za medijaciju.

5. Zaštita prava treće osobe i izvršenje

Treća osoba ima pravo podnijeti prigovor do donošenja rješenja o izvršenju i tražiti da se privremena mjera ukinu. O prigovoru odlučuje Sud koji je donio rješenje o osiguranju privremenom mjerom. Protiv rješenja dopuštena je žalba Apelacijskom sudu u roku od tri dana od dana njegovog dostavljanja, s tim da žalba ne odlaže izvršenje osiguranja određenog prema ovom zakonu. Ako treća osoba dokazuje svoje pravo javnom ispravom ili se postojanje tog prava može utvrditi na temelju pravila o zakonskim pretpostavkama, žalba odlaže provedbu rješenja o osiguranju privremenom mjerom.

Ako ovim zakonom nije drugačije propisano izvršenje radi oduzimanja nezakonito stečene imovine određuje se i provodi na prijedlog Pravobranilaštva distrikta, a saglasno Zakonu o izvršnom postupku distrikta. Za donošenje rješenja o izvršenju na temelju presude kojom se oduzima nezakonito stečena imovina i donošenjem drugih odluka u tom postupku, nadležan je Sud, koji je donio presudu iz čl. 6 i 10 ovog zakona.

6. Nadležnosti Ureda

Čuvanje i upravljanje oduzetom imovinom, koja je pravosnažnom sudskom odlukom utvrđena kao imovina distrikta, ovim zakonom povjerava se Uredu koji je u tom smislu nadležan za: a) upravljanje trajno oduzetom imovinom i po odredbama ovog i drugih zakona, b) obavljanje i drugih poslova propisanih ovim zakonom. Ured nema

operativne nadležnosti za provedbu finansijskih istraga i oduzimanje nezakonito stečene imovine.

Ured u provedbi svojih nadležnosti, obavlja sljedeće poslove:

a) skladišti, čuva, prodaje, vrši najam trajno oduzete imovine, a ukoliko za to postoji opravdana potreba, ovu imovinu Ured može povjeriti na čuvanje drugoj instituciji, o čemu se uz saglasnost gradonačelnika zaključuje poseban ugovor;

b) povjerava stručnu procjenu vrijednosti trajno oduzete imovine Direkciji za finansije Distrikta, drugom tijelu ili stručnoj osobi po odredbama ovog i drugih zakona;

c) vodi evidencije o imovini kojom raspolaže i upravlja, kao i sudskim postupcima u kojima se odlučuje o takvoj imovini;

d) prikuplja od nadležnih institucija podatke, statističke izvještaje i druge informacije iz pravno-snažno okončanih postupaka za oduzimanje nezakonito stečene imovine saglasno ovom zakonu, s ciljem obrade i analize tih podataka i informacija, uočavanja trendova u vršenju krivičnih djela iz kojih se pribavlja imovinska korist;

e) prikuplja informacije iz sudskih registara, poreske uprave, registra vrijednosnih papira i drugih javnih registara koji se tiču vlasništva nad imovinom;

f) vrši analize i procjene rizika s ciljem identifikacije faktora i okolnosti koji pogoduju pribavljanju nezakonito stečene imovine;

g) objavljuje redovne i godišnje izvještaje o stanju u oblasti oduzimanja nezakonito stečene imovine, te ih dostavlja Vladi i Skupštini distrikta;

h) obavještava Vladu i Skupštinu o rezultatima analiza u području provedbe zakona ili drugih propisa o finansijskim istragama i oduzimanju nezakonito stečene imovine;

i) inicira i daje preporuke za unapređenje pravnih propisa u oblasti provedbe finansijskih istraga i oduzimanja nezakonito stečene imovine;

j) sastavlja prijedlog strategije za oduzimanje nezakonito stečene imovine u distriktu i akcijski plan za njeno izvršenje, te ih upućuje Vladi i Skupštini distrikta na usvajanje;

k) koordinira i prati provedbu strategije za oduzimanje nezakonito stečene imovine u distriktu i akcijskog plana, te daje mišljenja i preporuke za njihovu efikasniju provedbu;

l) u saradnji s drugim nadležnim institucijama sudjeluje u podučavanju državnih i policijskih službenika i nosilaca pravosudnih funkcija u vezi s finansijskim istragama i oduzimanjem nezakonito stečene imovine.

7. Upravljanje oduzetom imovinom

Prodaja imovine kojom u smislu ovog zakona upravlja i raspolaže Ured vrši se javnom licitacijom koja se objavljuje u „Službenom glasniku Brčko distrikta BiH“ i u najmanje tri dnevna lista koja se distribuiraju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Imovina se prodaje po istoj ili višoj cijeni od procijenjene vrijednosti koju je odredio Ured. Vlada distrik-

ta će, na prijedlog Direkcije za finansije distrikta, donijeti poseban propis kojim će se propisati kriteriji za procjenu vrijednosti imovine.

U slučaju da imovina ne bude prodana nakon jedne javne licitacije, prodaja se može izvršiti na drugoj javnoj licitaciji, ali za cijenu koja ne može biti niža od 50 odsto vrijednosti procijenjene imovine. Ukoliko se u roku od godinu dana imovina ne proda - može biti darovana ili uništena.

Odluku o darovanju imovine i odluku o uništenju imovine donosi Vlada distrikta na prijedlog ravnatelja Ureda, s tim da troškove uništenja imovine snosi Ured. Prodaja dionica i drugih vrijednosnih papira vrši se saglasno zakonima koji uređuju tržište vrijednosnih papira.

Vlada distrikta će, na prijedlog Direkcije za finansije distrikta, posebnim pravilnikom propisati postupak prodaje, najma, čuvanja i održavanja oduzete imovine.

Ured može, bez prethodne objave javne licitacije, donijeti odluku o prodaji oduzetih pokretnih stvari:

a) ako je njihovo čuvanje opasno ili

b) ako prijete neposredna opasnost od njihovog propadanja ili znatnog gubitka vrijednosti ili

c) ako se vlasništvo ne može pouzdano utvrditi.

Gradonačelnik distrikta, na prijedlog direktora Ureda, može donijeti odluku da oduzete stvari daruje ili iznajmi odgovarajućim pravnim osobama koje rade u javnom interesu, a saglasno njihovoj namjeni. O prodaji privremeno oduzetih pokretnih stvari odlučuje Sud.

Ukoliko se radi o privremeno oduzetoj imovini, novčana sredstva dobijena od prodaje imovine čuvaju se u sudskom depozitu do konačne odluke Suda o njenom porijeklu. Vlasniku privremeno oduzete imovine za koju je saglasno ovom zakonu utvrđeno da ne potiče iz krivičnog djela, bez odlaganja se vraćaju novčana sredstva dobijena prodajom te imovine, uz obračunatu kamatu po viđenju. Vlasnik koji smatra da isplatom sredstava nije isplaćena adekvatna vrijednost imovine - može pokrenuti parnični postupak za naknadu štete saglasno članu 22 ovog zakona.

Umjetničke slike, eksponati i drugi predmeti od kulturno-istorijskog značaja trajno oduzeti saglasno ovom zakonu mogu se ustupiti na čuvanje ili korištenje umjetničkim galerijama, muzejima i kulturnim institucijama o čemu odluku donosi Vlada distrikta, na prijedlog Ureda za upravljanje javnom imovinom.

Prihodi dobijeni od prodaje oduzete imovine uplaćuju se na račun budžeta distrikta.

Ured će u svom radu ostvarivati nužnu saradnju s nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini u postupcima pružanja međunarodne pravne pomoći s ciljem oduzimanja nezakonito stečene imovine. Odluke nadležnih tijela u BiH, donesene na temelju Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, kojima se nalaže privremeno oduzimanje predmeta ili imovinske koristi i njihova predaja stranim pravosudnim tijelima - po potrebi se dostavljaju Uredu na izvršenje.

ZAKLJUČAK

Pitanje neophodnosti i realne potrebe za postojanjem novih mehanizama borbe protiv najtežih oblika kriminala više se i ne postavlja. Efikasan sistem koji bi omogućio oduzimanje ilegalno stečene dobiti i zakonska regulativa u ovoj oblasti jesu ne samo realna potreba svake države, nego i uslov koji se državama nameće od strane međunarodne zajednice. Ono što je obavezujuće za države jeste minimum postojeće regulative u ovoj oblasti, a državama je ostavljeno pravo izbora na koji će način obezbijediti funkcionisanje mehanizma oduzimanja protivpravno stečene dobiti.

Ako posmatramo države u regionu koje su tek u poslednjoj deceniji suočene sa izazovom izgradnje normative koja se odnosi na oduzimanje imovine, možemo primijetiti dva različita pravca kojim su se kretale zakonodavne reforme: jedan, kojim su se samo proširivala ovlašćenja i mogućnosti već postojeće mjere oduzimanja imovinske koristi i drugi, koji je podrazumijevao reformu većih razmjera kao što je bio slučaj sa pravom u BiH. Veće reforme podrazumijevale su ne samo promjene zakonskih odredaba kroz donošenje *lex specialis* odredbi, kojima se uređivao na sveobuhvatan način postupak oduzimanja imovine stečene krivičnim djelima, nego i formiranje institucionalnih mehanizama kao podršku takvim propisima.

BiH je krenula drugim putem i izgradila poseban sistem u kome se reguliše oduzimanje imovine koja je proistekla iz krivičnog djela, donošenjem posebnih zakona na nivou entiteta. Prvo je Republika Srpska 2010. godine donijela Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela Republika Srpska, zatim je Federacija BiH 2014. godine donijela Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom Federacije BiH, a Brčko distrikt 2016. godine - Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine Brčko distrikta. Donošenjem ovih zakona ispunjen je jedan od vrlo važnih uslova na putu BiH ka članstvu u Evropskoj uniji, jer je nepostojanje adekvatnog zakonskog okvira i institucija za upravljanje oduzetom imovinom redovno bilo isticano kao veliki nedostatak u izvještajima Evropske komisije o napretku BiH i ispunjavanju EU standarda u oblasti vladavine prava.

Donošenje ovih zakona bilo je neophodno, ali ono nije dovoljno samo za sebe. Uz donošenje zakonskih propisa neophodno je obezbijediti efikasan mehanizam kojim će se zakonske odredbe sprovesti efikasno u praksi²⁵. Vrlo je važno da se u narednom periodu otklone svi nedostaci samog teksta ovih zakona, a na koje, između ostalog, uka-

zuje i praksa u njihovom sprovođenju. Jedan od presudnih elemenata za uspjeh je rad na što većem obimu edukacije svih postupajućih organa u postupku oduzimanja imovine, jer će od njihovog pravilnog postupanja umnogome zavisiti efektivnost u primjeni mjere oduzimanja imovine.

Ključnu ulogu u provođenju novih zakonu o oduzimanju nezakonito stečene imovine ima tužilaštvo, uz neophodnu saradnju svih agencija za provođenje zakona. Prepreka za provođenje zakona u praksi je nepostojanje specijalizovanih jedinica i inspektora policije koji bi bili specijalizovani za finansijsku istragu.

LITERATURA

- Babić, M. et al. (2005). *Komentari krivičnih zakona u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Vijeće Evrope i Evropska komisija.
- Golobinek, R. (2006). *Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime*. Council of Europe.
- Grubač, M. (2008). *Organizovani kriminal u Srbiji kao pojava novijeg vremena*, Zbornik radova „Borba protiv organizovanog kriminala u Srbiji“, Beograd.
- Hasanspahić, S., Halilagić, N. (2011). *Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom*. Zenica: Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici.
- Ivičević, E. (2004). *Utvrđivanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom u hrvatskom pravu i sudskoj praksi*. Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu.
- Simović, M. (2016). *Krivično procesno pravo, opšti dio*. Bihać: Pravni fakultet.
- Simović, M. (2014). *Krivično procesno pravo II*. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet.
- Stessens, G. (2000). *Money Laundering: A New International Law Enforcement Model*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Šuškić, I. *Oduzimanje imovine stečene krivičnim djelima u BiH*, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, <http://tuzilastvobih.gov.ba>.
- Whitebread, C. H. (2000). *Criminal Procedure: An Analysis of Cases and Concepts. Edition 5*. MN: Foundation Press - West Academic.

²⁵ U „Izvjestaju o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini“, u dijelu koji se odnosi na borbu protiv organizovanog kriminala i terorizma, Evropska komisija konstatuje da „pravni okvir za oduzimanje imovine nije potpuno proveden, a oduzimanje imovine stečene kriminalnim radnjama je i dalje neujednačeno na čitavoj teritoriji države. Nedostaju učinkovite strukture za upravljanje oduzetom imovinom i njeno održavanje“ („Izvjestaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini“, Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, <http://www.dei.gov.ba>).

Seizure of Property in Bosnia and Herzegovina, With a Particular Focus on Brčko District BiH

Academician Miodrag N. Simović

Judge of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Full Professor of the Faculty of Law of Banja Luka, Corresponding Member of the Academy of Sciences and Art of Bosnia and Herzegovina, Foreign Member of the Russian Academy of Natural Sciences and Active Member of the European Academy of Sciences and Arts

Vladimir M. Simović

Prosecutor of the Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina and Associate Professor at the Faculty of Security and Protection Independent University in Banja Luka and Faculty of Law University „Apeiron“ Banja Luka

Abstract: The concept of property, i.e. property gain obtained by criminal act understands each increase of property or prevention of property reduction, which was caused by commission of a criminal act. Property gain obtained by criminal act is, therefore, any property obtained by commission of a criminal act or arises from a criminal act. Increase of property or prevention of, in the regular course of things, necessary reduction of property, which is in direct or indirect causal link with commission of a criminal act, may, therefore, be considered as property gain obtained by criminal act.

The institute of seizure of property gain may have different legal nature and, accordingly, in some states seizure of property gain constitutes criminal sanction, in other modern legislations this institute is a special consequence of judgment or is regulated as a special measure. Basic principle stating no one can keep property gain obtained by commission of a criminal act is known to many modern legislations, and so to criminal legislation of Bosnia and Herzegovina.

Key words: property gain, criminal act, Brčko District, court, prosecutor.